after because the deepest discovered paving was covered by a layer of charcoal and a fairly large quantity of charcoal was recorded in the pits (Fig. 3). Beginning in the second half of the 17th century, a cemetery operated at this location, which, based on the finds, should be considered Catholic. The cemetery was destroyed by the construction of a house in the 19th century.

Vitalija Veževičienė,
Gintautas Rackevičius,
Mindaugas Klovas,
Dalia Kazlauskienė,
Virginijus Spudas

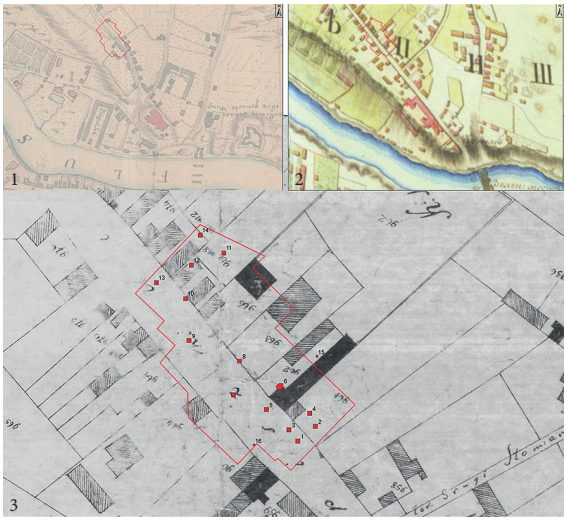

Konstitucijos prospektas 18B

2017 m. birželio–spalio mėnesiais Konstitucijos prospekto 18B sklype KVP žvalgė (viršutinius sluoksnius) ir ištyrė 4313,2 m² dydžio teritoriją, suskirstytą į 5 (471,5 m², 291,1 m², 886,3 m², 1184,1 m² ir 1480,2 m² dydžio) tyrimų plotus. Dar 225 m² dydžio plotas sklypo ŠV dalyje tyrinėtas 2017 m. pavasarį, kaip gretimo Konstitucijos prospekto 20 sklypo dalis. 2016 m. G. Jonutis Konstitucijos prospekte 18B ištyrė 16 šurfų (62 m²) (1:3; 2; 3 pav.), rado XVII a. II pusės – XX a. pradžios statinių ir struktūrų, Ukmergės gatvės (šaltiniuose *Вилкомирская* ar *Wiłkomierska*) XIX ir XX a. grindinių fragmentų (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 360–362).

1 pav. Apytikslė tirto sklypo lokalizacija: 1 – 1737 m. plane; 2 – 1798 m. plane; 3 – 1808 m. plane.

Fig. 1. Approximate location of the investigated plot: 1 – in the 1737 plan; 2 – in the 1798 plan; 3 – in the 1808 plan.

2 pav. Apytikslė tirto sklypo lokalizacija: 1 – 1845 m. plane; 2 – 1938 m. plane.

Fig. 2. Approximate location of the investigated plot: 1 – in the 1845 plan; 2 – in the 1938 plan.

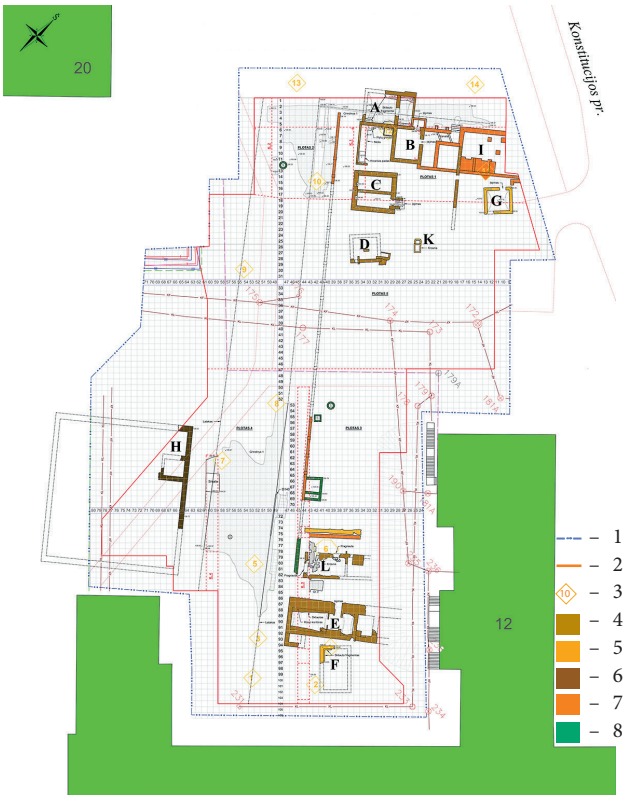

3 pav. Tirtų plotų planas: 1 – sklypo riba; 2 – 2017 m. tyrinėtų plotų riba; 3 – 2016 m. žvalgomųjų tyrimų vietos; 4 – iki 1798 m. statyti statiniai; 5 – XIX a. I pusės statiniai; 6 – XIX a. pabaigos – XX a. pradžios statiniai; 7 – iki 1938 m. statyti statiniai; 8 – iki 1975 m. statyti statiniai (XVIII–XX a. statinių raidos kartoschema G. Rackevičiaus). J. Jurgelevičiaus ir A. Akuocko brėž.

Fig. 3. Plan of the investigated areas: 1 – plot boundaries; 2 – boundaries of the areas excavated in 2017; 3 – locations evaluated in 2016; 4 – structures erected by 1798; 5 – first half of the 19th century structures; 6 – late 19th–early 20th-century structures; 7 – structures erected by 1938; 8 – structures erected by 1975 (a sketch by G. Rackevičius of the 18th–20th-century progression of the structures).

4 pav. Sklypas po tyrimų iš viršaus. Raidėmis pažymėtos atkastos pastatų liekanos. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 4. The plot after the investigation, as seen from above. The remains of unearthed buildings are marked with letters.

Sklypas yra istorinio Šnipiškių priemiesčio dalis. Ankstyvosios žinios apie Šnipiškes siekia XV a. Žinoma, kad dalis Šnipiškių nuo 1441 m. priklausė Radvilų jurisdikai, 1522 m. Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Žygimantas Senasis patvirtino teisę Vilniaus miestiečiui Martynui Švarcui valdyti sklypą už Neries, prie Šeškinės kalno, kuris anksčiau priklausė Šnipui. Nuo šio asmens vardo kildinamas ir Šnipiškių pavadinimas. Didelę įtaką prie-

miesčio raidai turėjo tai, kad Žygimantas Senasis suteikė privilegiją tilto statybai, kuris nuo XVIII a. vidurio vadintas Žaliuoju. 1593 m. minimas Šnipiškių kaimas, kuris priklausė LDK didžiajam taurininkui Petrui Valavičiui. XVIII a. planuose vaizduojama nemažai mūrinių pastatų, prie gatvių buvo gana tankus užstatymas.

1737 m. Vilniaus planas suteikia bendrų žinių apie šios Šnipiškių priemiesčio dalies urbanistinę raidą (1: 1 pav.). Plane abipus kelio į Rygą (per Ukmergę) vaizduojami mediniai namai, kurių fragmentų iki mūsų dienų neišliko. Į PR nuo tyrinėto sklypo matomos dvi plytinės, viena dešiniojo Neries kranto slėnyje, antra ant kalvos prie Ukmergės kelio.

Gretinant kartografijos duomenis, aiškėja, kad dviejų medinių pastatų būta tiriamo sklypo PR dalyje. Ši sklypo dalis suardyta XIX a. pabaigoje akmenimis grindžiant Ukmergės gatvę, XX a. tiesiant pažemines komunikacijas, kasant Konstitucijos prospekte 12 namo rūsių pamatų duobes. Iki XVIII a. vidurio susiformavęs sluoksnis išlikęs tirtose duobėse, kurių dalis siejasi su fragmentiškai išlikusiu to laikotarpio kultūriniu sluoksniu.

Nuo XVIII a. pabaigos sklypo statinių raida fragmentiškai atsekama pagal XVIII a. pabaigos – XX a. I pusės Vilniaus planų duomenis (1: 2, 3; 2 pav.). Tyrimų metu aptikta 11 pastatų ar struktūrų vietos (A–L) (3, 4 pav.).

XVIII a. pabaigoje buvusių 4 medinių namų su mūriniais rūsiais (A–D), mūrinio namo su rūsiu (E) ir medinio namo be rūsio (L) fragmentų išlikę Ukmergės gatvės ŠR pusėje. Šie namai, išskyrus namą L, pirmą kartą pavaizduoti 1798 m. plane. 1808 m. Vilniaus plane parodyti mediniai namai posesijose 966 (namas D), 967 (namas C), 968 (namas B) ir 971 (namas A). 1790 m. Vilniaus miesto posesijų sąraše (*LVIA*, f. 458, ap. 1, b. 317, l. 27–27v) minimi valdų

5 pav. XVIII a. pabaigos pastato A rūsio fragmentai iš ŠV. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 5. Cellar fragments from late 18th-century building A, as seen from the NW.

6 pav. XVIII a. pabaigos pastato B rūsio laiptinės fragmentai iš PR. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 6. Cellar stair fragments from late 18th-century building B, as seen from the SE.

savininkai ir buvę statiniai: posesija 966 – daržinė trobelė arba lūšna, priklausiusi Ignui Stankevičiui (*chałupa ogrodowa Ignacego Stankiewicza*); 967 – trobelė arba lūšna, priklausiusi Muchnevičiui (*chałupa Muchniewicza*); 968 – trobelė arba lūšna, priklausiusi Martynui Maskovskiui (*chałupa Macieia Zukowskiego ad praesens Marcina Markowskiego*), 971 – trobelė arba lūšna, priklausiusi Ježiui Zachorovskiui (*chalupa Jerzego Zachorowskiego*), kurioje buvo 2 nuomojami kambariai (*izba – 2*) ir šalia mažas daržovių daržas (*ogrod warzycowe mały – 1*).

Bendras statinių A–E bruožas – kalkių skiediniu rištų netašytų lauko akmenų ir vadinamųjų „plonųjų“ ar klasicizmo epochos plytų, statyboje naudotų XVIII a. pabaigoje – XIX a. I pusėje, mūras. Išimtis – namo A rūsio laiptinėje, be plonųjų plytų, naudotos ir ankstesniam, baroko laikotarpiui būdingos didesnio formato plytos. Name A buvo rūsys, perdengtas cilindriniu skliautu, kurio statybai naudotos klasicizmo epochai būdingos plytos (5 pav.). Namo B statybai naudotos perdegusios, sulipusios į neatskirtus gabalus, nuo per aukštos temperatūros įgavusios žalsvą atspalvį plytos – gamybos brokas (6 pav.). Namo C rūsyje būta dviejų patalpų ir šviesliangių nuo Ukmergės gatvės pusės (7 pav.).

Anksčiausiai, XIX a. I pusėje, iki 1845 m. nugriautas pastatas D (8 pav.). Jo rūsio ŠV dalis mechanizuotai nukasta XX a. 8 dešimtmetyje, išlikusi tik viena jo rūsio siena, o pastato planas atsekamas tik pagal pamato duobę ir išlikusią laiptinę. Pastatas A nugriautas XX a. I pusėje, iki 1925 m. Jo rūsio užpildo sluoksnių vėliausi radiniai datuoti XIX a. Nugriovus pastatą, virš jo akmenimis išgrįstas skersgatvio (įvažiavimo į kiemą?) grindinys. Vėliausiai, XX a. 8 dešimtmetyje, nugriauti pastatai B ir C. Jų rūsių užpildo sluoksnių vėliausi radiniai datuojami XX a.

Mūrinis namas E Ukmergės kelio ŠR pusėje pirmą kartą pažymėtas 1798 m. Vilniaus plane. Jo statybai naudoti netašyti akmenys ir dominuojančios gelsvos molio masės klasicizmo epochai būdingos plytos, rištos kalkių skiediniu. Jo rūsyje būta dviejų patalpų, abi perdengtos cilindriniu skliautu. Prie namo P kampo išlikę mūriniai medinės laiptinės pamatų fragmentai, o prie ŠR galo jo priestato arkinės konstrukcijos priestato – pamatų fragmentai (9 pav.). Pagal XVIII a. pabaigos dokumentus žinoma, kad posesijoje 962 buvo mažas mūrnamis, priklausęs Filipui Zafatui (*kamieniczka Filippa Zafatego*). Šis mūrinis namas vaizduojamas ir visuose vėlesniuose Vilniaus planuose, jis nugriautas XX a. 8 dešimtmetyje.

Namas F Ukmergės gatvės ŠR pusėje statytas XIX a. I pusėje. Iki mūsų dienų išlikęs tik rūsio V kampas. Rūsys buvo perdengtas cilindriniu skliautu. Sienų ir skliauto statybai naudotos „plonosios“ plytos, pavieniai akmenys rišti kalkių skiediniu. Namo rūsio liekanos suar-

7 pav. XVIII a. pabaigos pastato C rūsio fragmentai iš PR. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 7. Cellar fragments from late 18th-century building C, as seen from the SE.

8 pav. XVIII a. pabaigos – XIX a. I pusės pastato D rūsio ir laiptinės fragmentai iš PR. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 8. Cellar and stair fragments from late 18th–first half of the 19th-century building D, as seen from the SE.

dytos XX a. I pusėje ir XX a. II pusėje tiesiant požemines inžinerines komunikacijas. XVIII a. pabaigoje čia buvusi posesija 961.

Namas G statytas XIX a. I pusėje, po 1808 m. Jo mūrinio rūsio statybai naudotos klasicizmo epochai būdingos plytos ir netašyti akmenys, rišti molio skiediniu. Taip pat kaip ir statant B namą naudotos gamybos metu perdegusios plytos (10 pav.). Namas nugriautas XX a. I pusėje. Išlikę nedideli cilindriniu skliautu perdengto rūsio fragmentai, rūsio P kampas perkastas XX a. 8 dešimtmetyje.

9 pav. XVIII a. pabaigos – XIX a. I pusės pastatų E ir F rūsių fragmentai iš ŠR. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 9. Cellars from late 18th–first half of the 19th-century buildings E and F, as seen from the NE.

10 pav. XIX a. I pusės pastato G rūsio fragmentai iš PR. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 10. Cellar from the first half of the 19th-century building G, as seen from the SE.

Namo H vietoje (Ukmergės g. 20) 1808 m. plane posesijoje 964 žymimas medinis namas. Čia buvę žydų maldos namai (*szkała*). Ankstyviausi šio medinio namo pažymėjimai žinomi iš 1798 m. Vilniaus plano ir 1799 m. Matvejaus Markovičiaus sudaryto plano – čia jis pažymėtas 43. Plane paaiškinta, kad tai žydų mokykla ir prieglauda prie 4 namo (*Еврейские школы къ ним принадлешить богодельня под дом. No 4*) (*VAA*, f. 9, b. 97/4). 1690 m. liepos 6 d. LDK etmonas ir Vilniaus vaivada Kazimieras Jonas Sapiega leido Abraomui Šakvičiui ir Libermanui Levkovičiui pastatyti škalą Žemosiose Šnipiškėse (*LVIA*, SA, b. 87, l. 855 (366)). 1758 m. pastatyti mediniai žydų maldos namai. 1886 m. Šnipiškių žydų bendruomenė nusprendė statyti naujus mūrinius maldos namus senojo medinio pastato vietoje. 1888 m. parengtas projektas, kuris po kurio laiko ne iki galo realizuotas, kaip matome iš Vladislovo Mikučianio (1913–2000) 1957 m. darytos fotografijos. Pagrindinė maldos salė buvo su 3 dideliais langais, nors projekte buvo numatyti 4 (Аграновский Г., Гузенберг И., *Вильнюс: По следам Литовского Иерусалима, Памятные места еврейской истории и культуры. Путеводитель*, Вильнюс, 2011, с. 525, 526). Žydų maldos namai nugriauti XX a. 8 dešimtmetyje. Iki mūsų dienų išliko tik žemesnioji namo ŠR sienos (apie 10 m ilgio) pamato dalis ir Š kampas (11 pav.). Pamato apačioje matomi netašyti akmenys ir plytų nuolaužos, rištos kalkių skiediniu. Išlikęs pamato aukštis 60–80 cm.

Namas I XX a. I pusėje prijungtas prie

namo B, į jo pertvarinę sieną įjungta arkinės konstrukcijos XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios (iki 1808 m.) posesijas ribojusi tvora. Namas mūrytas naudojant XIX a. pabaigai būdingas gelsvos molio masės plytas ir jų nuolaužas, rištas kalkių skiediniu, į namo pusrūsį buvo patenkama betoniniais laiptais. Vienoje pusrūsio patalpų išlikę gamybinės krosnies fragmentų (12 pav.). Po fragmentiškai išlikusiomis namo grindimis iš plytų sumūryti du ventiliacijos kanalai išvesti į pastato išorę. Namas nugriautas XX a. 8 dešimtmetyje.

Keramikos degimo krosnis K statyta XIX a. I pusėje (13 pav.). Jos sienų ir arkos statybai naudotos klasicizmo epochai būdingos plytos, rištos moliu. Priekrosnio statybai panaudotos ir ankstesniam laikotarpiui būdingos plytos. Krosnis įkasta į įžemį. Jos degimo kameroje nerasta su gamyba susijusių radinių, užpylimo sluoksnyje aptikta XIX–XX a. pradžiai būdingų keraminių indų fragmentų.

Posesijoje 962 būta ir medinio ūkinio pastato be rūsio (L), su krosnies pado fragmentais, kurio liekanos tirtos ties posesijos ŠV riba. Jos statybai naudotos ankstesnio laikotarpio antrinio panaudojimo plytos. Namas jau žymimas 1808 m. Vilniaus plane (14 pav.), nugriautas iki 1845 m.

Iš Vilniaus planų žinome, kad XVIII a. kelio į Ukmergę trasa nesikeitė iki XX a. II pusės. Ankstyviausias fragmentiškai išlikęs Ukmergės gatvės grindinys preliminariai datuotas XIX a. Tyrinėjamo sklypo teritoriją kirtusi Ukmergės gatvė 1880 m. buvo išgrįsta akmenimis (*LVIA*, f. 938, ap. 7, b. 524). Darbus vykdė M. Goštauto ir Peterburgo grindininkų artelės. Lyginant gatvę išvežta apie 3070 vežimų žemės ir paklota apie 774 kvadratiniai sieksniai akmenų. Kaip rodo archeologiniai tyrimai, prieš grindžiant gatvę buvo išlygintas paviršius, dalis ankstesnių sluoksnių nukasti, sunaikintas buvęs XVIII a. Ukmergės kelio paviršius. XIX a. pabaigos Ukmergės gatvės grindinys išlikęs fragmentiškai (15 pav.). Didžioji jo dalis sunaikinta XX a. I pusėje naujai akmenimis grindžiant gatvę ir tiesiant požeminius inžinerinius tinklus XX a.

11 pav. XVIII a. pabaigos – XIX a. pastato H fragmentai iš ŠV. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 11. Fragments of late 18th–19th-century building H, as seen from the NW.

12 pav. XIX a. pabaigos krosnies fragmentai pastato I pusrūsyje iš ŠV. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 12. Fragments of a late 19th-century stove in the semi-cellar of building I, as seen from the NW.

Ankstyviausi sklypo kultūriniai sluoksniai padėjo formuotis XVIII a. viduryje – II pusėje. Virš įžemio, vėlesnių žemės kasimo darbų nesuardytose vietose, fragmentiškai išlikę 10–40 cm storio, po B pastato stoginės grindimis 70 cm storio archeologiniai sluoksniai. Jais užpildytos to laikotarpio duobės, ir kai kurių ilgesnį laikotarpį naudotų duobių žemesnės dalys. Čia rasti Zigmanto III Vazos 3 grašiai, kaldinti 1598 m. Bydgoščiuje (16: 1 pav.). Dauguma XVIII a. sluoksnių monetų kaldintos XVII–XVIII a. vietinės ATR ir kaimyninių kraštų (Livonijoje, Prūsijoje, Rusijoje, Švedijoje), jos piniginėje apyvartoje buvo XVIII a. Iš retesnių monetų paminėtina Northeime 1672 m. kaldinta 3 draierių moneta (16: 2–8 pav.). Rasta ir XVIII a. devocionalijų – medaliukų, stačiatikio kryželis (17: 1–2, 5 pav.).

13 pav. XIX a. I pusės krosnies K fragmentai iš ŠV. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 13. Fragments of first half of the 19th-century stove K, as seen from the NW.

14 pav. XVIII a. pabaigos – XIX a. I pusės pastato L fragmentai iš ŠR. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 14. Fragments of late 18th–first half of the 19th-century building L, as seen from the NE.

Dauguma archeologinių sluoksnių radinių yra to meto buityje naudotų indų, daugiausia nepadengtų glazūra ir nedekoruotų virimo puodų, puodynių, fragmentai, taupyklių fragmentai, dubenų ir lėkščių fragmentai, daugiausia padengti glazūra ir dekoruoti, keraminių pypkių galvutės, pavieniai krosnių plokštiniai kokliai, puošti ir ankstesniam laikotarpiui būdingais tulpės, gvazdiko reljefais, neglazūruoti arba padengti žalios spalvos glazūra. Taip pat rasta indo pavidalo koklių fragmentų, tamsiai žalios spalvos keturkampių butelių dugnų, kaklelių, pavienių skaidraus stiklo taurių šukių, batų pasagėlių, žirgų pasagų, peilių liekanų (18 pav.).

XIX–XX a. sluoksniuose surasta nemažai to laikotarpio monetų ir prekių plombų, metalinės Napoleono kariuomenės karių, Rusijos imperijos pareigūnų uniformų sagų, domino žaidimo kauliukas (16:9–14; 17:8–11, 14 pav.). Vėlesnis fragmentiškai išlikęs Ukmergės gatvės grindinys preliminariai datuotas XX a. I puse. Jo aukščiausiai išlikusi dalis buvo matoma žemės paviršiuje dar iki tyrimų pradžios. Detaliai ištyrus grindinio fragmentus, žemiau vėlesnių perkasimų nesuardytos gatvės grindinio paviršiaus rasta Lietuvos Respublikos 10 centų moneta, kaldinta 1925 m. Galima manyti, kad Ukmer-

gės gatvė grįsta 1925–1938 m. laikotarpiu. Gatvės grindinys buvo su betoninių plytelių šaligatviu, fragmentiškai išlikęs betoninis gatvės ŠR kelkraščio tvoros pamatas. XX a. II pusėje ankstesnės šaligatvio plytelės keistos didesnio formato plytelėmis, tai susiję su naujų inžinerinių tinklų tiesimu. Tuo pačiu laiku ar kiek vėliau akmenimis išgrįstas statmenai į ŠR nuo gatvės buvęs skersgatvis ar įvažiavimas į kiemą, nugriautas pastatas A, pastatytas pastatas I ir sujungtas su pastatu B. Virš XX a. I pusėje akmenimis grįstų paviršių surasta nemaža dalis TSSR kaldintų monetų (16:15 pav.), viena jų užaštrinta – tai kišenvagio įrankis.

Dalis sklypo XVIII–XX a. I pusės sluoksnių ir Ukmergės gatvės PV pusėje buvusių pastatų sunaikinta statant dabartinį Konstitucijos prospekto 20 pastatą 1963–1983 m. (viešbutis „Radisson Blu hotel Lietuva“). Statybų metu nugriauti išlikę pastatai, performuotas buvęs reljefas, nukastas kalvos PV šlaitas iki H_{abs} 101,25 m altitudės, ties PR įėjimu į viešbutį iki 7,2 m gylio nuo dabartinio Konstitucijos prospekto Neries upės slėnio link nutiestos nuotekų tranšėjos. Tuo laikotarpiu buvo statomas dabartinio Konstitucijos prospekto pastatas 12 – buvęs buitinio gyventojų aptarnavimo kombinatas, kurio statybos užbaigtos 1975 m., įrengtos požeminės patalpos. Pastato pamato duobės krašte pastato išorėje įžemis pasiektas tik ties H_{abs} 101,20 m altitude. Čia susiformavęs 1,2–1,6 m (ties H_{abs} bs 105,00–106,60 m) storio, pastatų rūsiuose ir duobėse iki 3,5 m storio (iki H_{abs} 102,90 m) XVIII a. vidurio – XX a. kultūrinis sluoksnis su XVI a. pabaigos – XX a. radiniais.

Ištirtos 109 XVIII–XX a. duobės, surastos 1078 XVI a. pabaigos – XX a. monetos, 72 prekių plombos, 607 ypatieji radiniai ir 4598 kiti radiniai. Aptikta fragmentiškai išlikusios XIX a.

15 pav. XIX a. pabaigos Ukmergės gatvės grindinio 2 fragmentas iš ŠV. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 15. A fragment of late 19th-century Ukmergės Street paving 2, as seen from the NW.

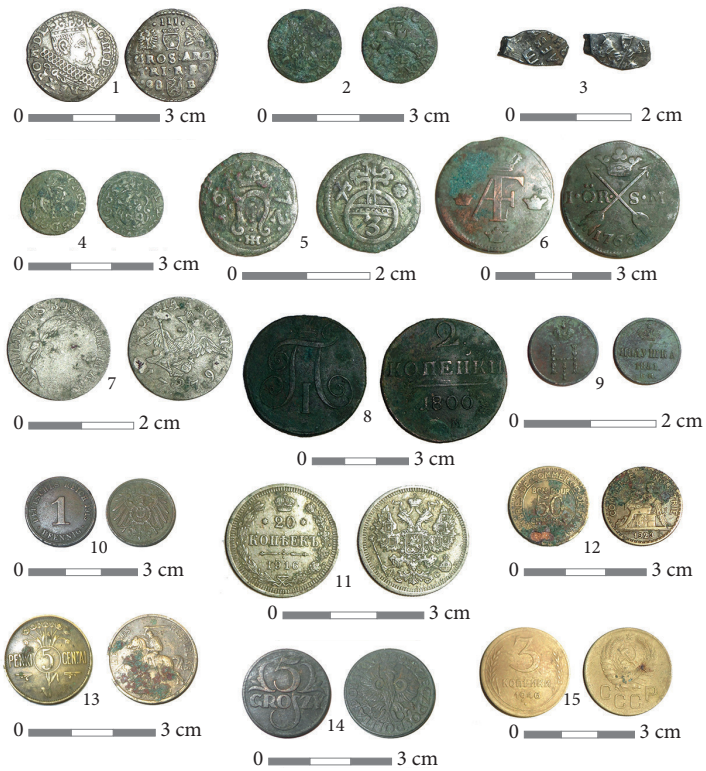

16 pav. XVI–XX a. monetos: 1 – ATR, Zigmantas Vaza, 3 grašiai, 1598 m., sidabras; 2 – ATR (LDK), Jonas Kazimieras, šilingas, 1660–1668 m., varis; 3 – Rusija, kapeika, XVII a., sidabras; 4 – Livonija, Karolis XI, šilingas, 1660–1668 m., bilonas; 5 – Northeimas, 3 draieriai, 1672 m., sidabras; 6 – Švedijos karalystė, Adolfas Frederikas, ortas, 1763 m., varis; 7 – Prūsijos karalystė, Frydrichas II, 3 kreiceriai, 1779 m., sidabras; 8 – Rusijos imperija, Pavelas I, 2 kapeikos, 1800 m., varis; 9 – Rusijos imperija, Nikolajus I, poluška, 1851 m., varis; 10 – Vokietijos imperija, Vilhelmas II, pfenigas, 1915 m., varis; 11 – Rusijos imperija, Nikolajus II, 20 kapeikų, 1916 m., sidabras; 12 – Prancūzijos Respublika, 50 santimų, 1923 m., aliuminio ir bronzos lydinys; 13 – Lietuvos Respublika, 5 centai, 1925 m., aliuminio ir bronzos lydinys; 14 – Lenkijos Respublika, 5 grašiai, 1939 m., varis; 15 – TSSR, 3 kapeikos, 1946 m., aliuminio ir bronzos lydinys. L. Kajotos nuotr.

Fig. 16. 16th–20th-century coins: 1 – Commonwealth of the Two Nations, Sigismund III Vasa, threegroat, 1598, silver; 2 – Commonwealth of the Two Nations (GDL), John II Casimir, shilling, 1660–1668, copper; 3 – Russia, kopeck, 17th century, silver; 4 – Livonia, Charles XI, shilling, 1660–1668, billon; 5 – Northeim, three-Dreier, 1672, silver; 6 – Kingdom of Sweden, Adolf Frederick, ort, 1763, copper; 7 – Kingdom of Prussia, Frederick II, three-Kreizer, 1779, silver; 8 – Russian Empire, Paul I, two-kopeck, 1800, copper; 9 – Russian Empire, Nicholas I, polushka, 1851, copper; 10 – German Empire, William II, Pfennig, 1915, copper; 11 – Russian Empire, Nicholas II, 20 kopeck, 1916, silver; 12 – Republic of France, 50 centimes, 1923, aluminium and bronze alloy; 13 – Republic of Lithuania, 5 cents, 1925, aluminium and bronze alloy; 14 – Republic of Poland, 5 groszy, 1939, copper; 15 – USSR, 3 kopecks, 1946, aluminium and bronze alloy.

17 pav. XVIII–XX a. ypatieji radiniai: 1 – medaliukas, Šv. Jonas Nepomukas, laikantis palmės šakelę ir kryžių, stovintis šalia arkinio tilto, užrašas „S.IOAN NEPOM.M.“, kitoje pusėje – švytintis kryžius su nukryžiuotuoju virš Veingarteno vienuolyno, užrašas „MONAST IN. WEINGART.“, žalvaris; 2 – medaliukas, Šv. Benediktas, įrašas „BENEDIC.“, kitoje pusėje – kryžius su raidėmis „C S S M L N D S M D“ „C S P B“ „V.R.S.: N.S.M.V.: S.M.Q.L. : I.V.B.“, varis; 3 – medaliukas, Šv. Petras, laikantis kryžių ir užrašas „S.PETRVS“ „DALC“, kitoje pusėje – Šv. Marija Magdalena de Paci, užrašas „S.MARIA.M.DE.PAZZI“, varis; 4 – prekės plomba, inkaras su raidėmis „G L“, kitoje pusėje – skaičius „31“, švinas; 5 – Rytų bažnyčios kryželis, galuose santrumpos „IC“, „XC“ ir „И(?)Р“, varis; 6 – prekės plomba, inkaras su užrašu „ФАБРИКА СУКНА и ТРИКО“, kitoje pusėje – „БЪЛОСТОК * I. ФИЛКЕРЪ*“; 7 – prekės plomba, užrašas „MOC“ „18K19“, švinas; 8 – saga, Napoleono I kariuomenės imperatoriškųjų sargų uniformos, erelis su karūna, tupintis ant šakos, varis; 9 – saga, Napoleono I kariuomenės uniformos, skaičius 2, paauksuotas varis; 10 – saga, Napoleono I kariuomenės uniformos, skaičius 108, bronza; 11 – saga, Rusijos imperijos uniformos, su Vilniaus gubernijos herbu ir užrašu „ВИЛНЕНЪСКОИ“, paauksuota bronza; 12 – žiedas su akute, akutė – rausvas akmenėlis, varis; 13 – domino kauliukas, „5“ ir „2“, kaulas; 14 – domino kauliukas, „1“ ir „5“, kitoje pusėje – „м. ПРИЛУКИ“, dekoruota augaliniu motyvu, 15 – žaislas, kėglis, karvės kojos kaulas su pragręžta skylute pripilta švino.*
L. Kajotos nuotr.

Fig. 17. 18th–20th-century small finds: 1 – obverse: a medal with St John of Nepomuk holding a palm branch and a cross while standing beside an arched bridge and bearing the inscription 'S.IOAN NEPOM.M.', reverse: a radiant crucifix above the Weingarten Monastery and the inscription 'MONAST IN.WEINGART.', bronze; 2 – medal, obverse: St Benedict and the inscription 'BENEDIC.', reverse: a cross with the letters 'C S S M L N D S M D' 'C S P B' 'V.R.S.: N.S.M.V.: S.M.Q.L. : I.V.B.', copper; 3 – medal, obverse: St Peter holding a cross and the inscription 'S.PETRVS' 'DALC', reverse: St Mary Magdalene de Pazzi and the inscription 'S.MARIA.M.DE.PAZZI', copper; 4 – merchandise seal, obverse: an anchor with the letters 'G L', reverse: the number '31', lead; 5 – an Orthodox cross with abbreviations on the terminals 'IC, 'XC' and 'И(?)Р', copper; 6 – merchandise seal, obverse: an anchor with the inscription 'ФАБРИКА СУКНА и ТРИКО', reverse: 'БЪЛОСТОК * I. ФИЛКЕРЪ*'; 7 – merchandise seal, obverse: the inscription 'MOC' '18K19', lead; 8 – button, from a Grande Armée Imperial Guard uniform, an eagle with a crown perching on a branch, copper; 9 – button, from a Grande Armée uniform, the number '2', gilt copper; 10 – button, from a Grande Armée uniform, the number '108', bronze; 11 – button, from an Imperial Russian uniform, with the coat-of-arms of the Province of Vilnius and the inscription 'ВИЛНЕНЪСКОИ', gilt bronze; 12 – ring with a reddish stone setting, copper; 13 – domino tile, '5' and '2', bone; 14 – domino tile, obverse: '1' and '5', reverse: 'м. ПРИЛУКИ', decorated with a vegetal motif; 15 – toy, skittle, bovine foot bone with a lead-filled drilled hole.*

18 pav. XVII–XVIII a. radinių fragmentai: 1 – puodo; 2–5, 8, 9 – puodynių; 6, 7 – taupyklių; 10 – lėkštės; 11–14 – dubenų; 15 – pypkės; 16 – dubeninio koklio; 17 – karnizinio koklio; 18 – bato pasagėlė; 19 – peilio dalis. A. Ragauskaitės nuotr.

Fig. 18. 17th–18th-century find fragments from: 1 – a pot; 2–5, 8, 9 – jars; 6, 7 – coin banks; 10 – a plate; 11–14 – bowls; 15 – pipes; 16 – a 'bowl-shaped' stove tile (Schüsselkachel); 17 – a cornice stove tile (Gesimskachel); 18 – a heel plate; 19 – a knife.

pabaigos (1880 m.) ir XX a. I pusės (1925–1938 m.) buvusios Ukmergės gatvės ir skersgatvio akmeninių grindinių liekanų, XVIII a. pabaigos – XX a. I pusės namų pamatinių dalių fragmentų ir XIX a. I pusės keramikos degimo krosnies fragmentų.

Konstitucijos Ave. 18B

In 2017, a total of 4313.2 m^2 were excavated on the plot at Konstitucijos Ave. 18B, Vilnius (Figs. 3, 4), which is part of the historical suburb of Šnipiškės and marked in plans since the first half of the 18th century (Figs. 1, 2). The investigation revealed the fragmentally surviving late 19th- (1880) and first half of the 20th-century (1925–1938) stone paving of Ukmergės (Vilkmergės) Street and a sidestreet (Fig. 15) as well as foundation fragments from 11 late 18th–first half of the 20th-century houses (Figs. 5–12, 14) and fragments of a first half of the 19th-century ceramics kiln (Fig. 13). A 1.2–1.6 m thick (in cellars and pits, up to 3.5 m) cultural layer with late 16th–20th-century finds had formed at this location. 6355 finds were discovered (Figs. 16–18).

Vitalija Veževičienė

Konstitucijos prospektas 20

KVP 2017 m. Vilniuje, Konstitucijos prosp. 20 sklype ir Konstitucijos prospekte 18B V dalyje vykdė archeologinius tyrimus. Jų metu detaliai ištirtas 2011 m^2 dydžio plotas, žvalgytas 1693 m^2. Naujo priestato vietoje ir inžinerinių tinklų vietose ištirti du 2x1 m dydžio šurfai. 2016 m. šiame sklype atlikti žvalgomieji tyrimai, kurių metu ištirti 8 2x2 m dydžio šurfai. Nustatyta, jog sklypo P dalyje (arčiau „Radison Blue“ viešbučio) yra suformuoti iki 3,2 m storio piltiniai XX a. sluoksniai. Pastarieji tikriausiai suformuoti statnt minėtą viešbutį. Sklypo centrinėje ir Š teritorijoje po piltiniais XX a. sluoksniais yra susiformavęs iki 30 cm storio XIX a. kultūrinis sluoksnis su to meto ūkinėmis duobėmis. Jame rasta XVIII–XIX a. buitinės ir statybinės keramikos radinių. Šurfuose 2, 3 ir 8 atidengti mūrų fragmentai siejami su XIX–XX a. čia stovėjusiais mūriniais pastatais, žinomais iš kartografinių duomenų. Kadangi žvalgomųjų tyrimų metu aptikta XVII–XIX a. radinių, vykdant grunto kasimo darbus sklype rekomenduota atlikti žvalgymus.

XVIII a. J. G. M. Fiurstenhofo miestų planų rinkinyje esančiame Vilniaus miesto plane tirtoje teritorijoje vaizduojami daugiausia dirbami laukai, tačiau palei ŠV kryptimi einantį kelią jau susiformavę pirmieji sklypai, kuriuose vaizduojami mediniai pastatai, išdėstyti palei gatvę. Pagal turimus duomenis, intensyviau ši teritorija pradėta įsisavinti tik XIX a. Per Konstitucijos prosp. 20 sklypą ėjo gatvė, kuri iš abiejų pusių užstatyta pagal ją išdėstytais mediniais pastatais, o dabartinio sklypo V pakraštyje vaizduojami pirmieji mūriniai pastatai. XX a. pradžioje šios vietos užstatymas suintensyvėjo, tačiau iš esmės nepasikeitė.

2017 m. tyrimų metu žvalgytame plote fiksuotas iki 5 m storio piltinis XX a. II pusės kultūrinis sluoksnis, suformuotas statant dabartinį „Radison Blue“ viešbutį. Taip pat aptiktas mūrinis XX a. 3–4 dešimtmečiais datuojamas nuotekų kolektorius. Detaliųjų tyrimų metu fiksuotas iki 1,2 m storio kultūrinis sluoksnis su mūrinio užstatymo liekanomis, akmeniniais grindiniais ir įžemyje įgilintomis ūkinėmis duobėmis. Kultūrinis sluoksnis suskirstytas į 3 horizontus. Pirmasis datuotas XX a. Jame svarbiausia struktūra – tai buvusios Ukmergės gatvės akmeninis grindinys, atidengtas 20–40 cm gylyje plotuose 1 ir 4. Antrasis datuotas XIX a. Po grindiniu rasta ir ankstyvesnių, XVII–XVIII a. radinių. Jo apačioje atidengtas fragmentiškai išlikęs XIX a. pradžia datuojamas netašytų akmenų grindinys. Žemiau tirtas daugiausia pagal surastas monetas XVII a. – XVIII a. II puse datuojamas sluoksnis. Didžioji radinių dalis aptikta ūkinėse duobėse (1 pav.).